

היום נלמד בעזרת ה':

סנהדרין דף כ

זכר אחר שקר החן זה דורו של משה: אמנם בדורו של משה עסקו בתורה הרבה, וכן בדורו של יהושע. אבל בדורו של חזקיה עסקו עוד יותר הרבה, כי בדורו בדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ.

משנה: מת לו מת: למלך.

שכן מצינו בדוד שיצא אחר מיטתו של אבנר: לאחר מות שאול המלך, המליך אבנר את 'איש בושתי' בנו של שאול למלך, ואילו שבט יהודה המליכו את דוד למלך. לאחר מכן כעס אבנר על איש בושתי, ובא לדוד לקבל עליו את מלכותו. כשחזר מהמפגש עם דוד, הרג אותו יואב שר הצבא של דוד.

אמרו לו לא היה הדבר אלא לפייס את העם: כדי שלא יחשבו שהוא ציוה להרוג את אבנר וימרדו בו (תוי"ט).

וכשמברין אותו: כשמאכילים אותו את 'סעודת ההבראה' שעושים לאבלים.

גמרא: ר' יהודה אומר לעולם נשים לפני המיטה יוצאות שכן מצינו בדוד וכו': דוד הלך אחר המיטה של אבנר, ואם שם הולכות הנשים לא היה ראוי לדוד ללכת עם הנשים.

דרש רבא מאי דכתיב "ויבא כל העם להברות את דוד" כתיב 'להכרות' וקרינן 'להברות'! בתחלה להכרותו ולבסוף להברותו: בהתחלה העם באמת בא להרוג את דוד כי הם חשבו שהוא ציוה להרוג את אבנר, אבל לאחר שהם נוכחו לדעת שהוא לא ציוה על כך הם באו להאכיל אותו סעודת הבראה.

אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש אבנר? מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה: למחות בו על הריגת נוב עיר הכהנים. אבל רבי יצחק חולק וסובר שהוא כן מחה בו אבל שאול לא הקשיב לדבריו.

ושניהן מקרא אחד דרשו: כתוב "וַיִּקְנֶן הַמֶּלֶךְ אֶל אֲבִנָּר וַיֹּאמֶר הַכְּמוֹת נָבַל יָמוֹת אֲבִנָּר : יָדָךְ לֹא אֶסְרוֹת וְרַגְלֶיךָ לֹא לְנַחֲשֵׁתַיִם הִגָּשׁוּ כִּנְפוּל לִפְנֵי בְנֵי עוֹלָה נִפְלְתָה". לדעת רב יהודה שאבנר לא מיחה בשאול מתפרש הפסוק כך. הרי ידיך ורגליך לא היו קשורות והיית אדם חשוב אצל המלך, ואם כן מדוע לא מחית בשאול? ולכן כנפול בני עולה נפלת. לדעת רב יצחק הפסוק מתפרש כך. וכי כמות נבל ימות אבנר? והרי ידיך ורגליך לא היו קשורות ואתה מחית בשאול, ואם כן מדוע כנפול לפני בני עולה נפלת?

למאן דאמר מיחה מ"ט איענש? א"ר נחמן בר יצחק ששהא מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה: בגלל שהוא המליך את איש בושת למלך, התעכבה מלכותו של דוד שנתיים וחצי.

*

למדנו במשנה - וכשמברין אותו כו': כל העם יושבים על הארץ והמלך יושב על הדרגש.

מאי דרגש? אמר עולא ערסא דגדא: מיטה המונחת בבית למזל טוב, ולא היו משתמשים בה.

א"ל רבנן לעולא מי איכא מידי דעד האידנא לא אותביניה והשתא מותבינן ליה: וכי האם יתכן שעד עכשיו המלך לא ישב על המיטה הזו ועכשיו כשהוא אבל נושיו אותו עליה?

מתקיף לה רבא מאי קושיא וכו': מה הקושיא? כמו שלגבי הסעודה עד עכשיו לא האכלנו את המלך ועכשיו כשהוא אבל אנחנו מאכילים אותו סעודת הבראה. כך גם יש לו מיטה מיוחדת.

ולכן רבא אומר שיש קושיא אחרת על דברי עולא -

אלא אי קשיא הא קשיא. דרגש אינו צריך לכפותו אלא זוקפו וכו': כתוב בכרייתא שאמנם אבל צריך לכפות (= להפוך) את המיטה שלו, אבל את הדרגש לא צריך להפוך, אלא רק מעמיד אותו על צידו הצר כשאורכו לגובה. ואם נאמר שדרגש זו 'מיטת המזל' מדוע לא צריך להפוך אותה כמו את שאר המיטות?

דחיייה: מאי קושיא? דילמא מידי דהוה אמטה מיוחדת לכלים וכו'.

אלא אי קשיא הא קשיא. רשב"ג אומר דרגש מתיר קרביטין והוא נופל מאיליו וכו': רשב"ג חולק על ת"ק הנ"ל וסובר שאבל לא צריך לזקוף את הדרגש, אלא הוא מתיר את הלולאות שלו (= קרביטין) והעור שלו נופל מאיליו. ואם נאמר שדרגש הוא 'מיטת המזל', וכי האם יש לה לולאות?

דהוה שכיח בשוקא דגילדאי: הוא היה מצוי בשוק של רצענים, והם אמרו לו שדרגש זה 'ערסא דצלא' = מיטה מעור. את העור היו מחברים למיטה על ידי רצועות עם לולאות. מכיון שהדרגש עשוי מעור והרגליים שלו לא עולות כלפי מעלה, לא צריך להפוך את המטה על הקרקע, כי אז העור היה מתקלקל מלחלוחית הקרקע. אבל מיטה אינה עשויה מעור אלא מחבלים הקשורים בארוכות המיטה מצד לצד (ואולי גם רגליה היו עולים כלפי מעלה וכשהופכים אותה היא מונחת על רגליה), והופכים אותה על הקרקע.

ולכן לת"ק הופך את הדרגש על צידו, ולרשב"ג מתיר את הלולאות שלו והעור נופל.

א"ר ירמיה א"ר יוחנן דרגש סירוגו מתוכו מטה סירוגה מעל גבה: בדרגש היו תוחכים את הרצועות של העור בחורים שבתוך ארוכות המיטה, ואילו במיטה היו מלפפים את החבלים מסביב לארוכות המיטה.

מיתבי כלי עץ מאימתי מקבלין טומאה המטה והעריסה משישופם בעור הדג: כלי עץ מקבלים טומאה משעת גמר מלאכתם. מיטה ועריסה גמר מלאכתם זה שיוף בעור דג להחליק אותם ליופי. עד כאן המשנה במסכת כלים. אם החבלים של המיטה מלופפים מעל הארוכות, מדוע בכלל יש צורך לשייף אותם? הרי היופי שלהם לא ניכר!

תירוץ: אלא הא והא מתוכו. מטה אעולי ואפוקי בכזיוני, דרגש אעולי ואפוקי באבקתא: בשניהם מכניסים את הרצועות או החבלים לתוך החורים של הארוכות. אמנם במיטה את החבלים מכניסים לתוך החורים, ואילו בדרגש את הרצועות של העור מכניסים לתוך לולאות שהם היו קשורות בתוך הנקבים.

אמר רבי יעקב בר אמי מטה שנקליטיה יוצאין זוקפה ודיו: אבל שיש לו מיטה עם 'נקליטין' (= שני עמודים משני צידיה אחד למראשותיה ואחד מלרגלותיה ועליהם פורשים 'כילה' (= בד) להגן מפני היתושים), לא הופך אותה אלא מעמיד אותה על צידה.

משנה: ופורץ לעשות לו דרך ואין ממחה בידו: המלך פורץ גדרות של אחרים כדי לעשות דרך לכרמו או לשדהו.

וכל העם בוזזין ונותנין לו והוא נוטל חלק בראש: בזמן המלחמה. המלך לוקח חצי מהשלל ראשון.

גמרא: קושיא: תנינא חדא זימנא וכו': כבר כתוב זאת במשנה בתחילת המסכת, ומדוע יש צורך לכתוב זאת שוב?

תירוץ: איידי דתנא כל מילי דמלך, תנא נמי מוציאין למלחמת הרשות: אגב שהתנא כתב את כל העניינים של המלך הוא כתב גם את זה.

*

אמר רב יהודה אמר שמואל כל האמור בפרשת מלך: כאשר בקשו בני ישראל משמואל מלך, אמר להם שמואל כך "ויאמר זה יהיה משפט המלך אשר ימלך עליכם. את בניכם יקח ושם לו במרכבתו ובפרשיו, ורצו לפני מרכבתו: ולשום לו שרי אלפים ושרי חמשים, ולחרש חרישו ולקצר קצירו, ולעשות כלי מלחמתו וכלי רכבו: ואת בנותיכם יקח לרקחות ולטבחות ולאפות: ואת שדותיכם ואת כרמיכם וזיתיכם הטובים יקח ונתן לעבדיו: וזרעיכם וכרמיכם יעשר ונתן לסריסיו ולעבדיו: ואת עבדיכם ואת שפחותיכם ואת בחוריכם הטובים ואת חמוריכם יקח ועשה למלאכתו: צאנכם יעשר ואתם תהיו לו לעבדים".

נחלקו רב ושמואל האם באמת מותר למלך לעשות זאת, או ששמואל הנביא אמר להם את הדברים הללו רק כדי שתהיה עליהם אימת המלך, אבל אסור למלך לעשות זאת.

כתנאי: רב ושמואל נחלקו במחלוקת תנאים של רבי יוסי ורבי יהודה.

וכן היה רבי יהודה אומר: שיש מצוה למנות מלך. (וגם רבי יוסי סובר כן שיש מצוה למנות מלך, אלא שנחלקו האם יש לו את הזכויות הנ"ל או לא. ע"פ המהרש"א).

רבי נהוראי אומר: אבל רבי נהוראי חולק וסובר שאין מצוה למנות מלך. והפרשה בתורה של "שום תשים עליך מלך" נאמרה רק בגלל שגלוי וידוע לפני הקב"ה שהם יבקשו מלך שלא כהוגן, וצויה אותם איך לבחור אותו ואיך יתנהג המלך.

תניא ר"א אומר זקנים שבדור כהוגן שאלו וכו': הזקנים בקשו מלך כהוגן כי הם בקשו אותו בשביל שישפוט אותם וכניע את הסרבנים שבעם. ואילו עמי הארץ בקשו שלא כהוגן כי הם בקשו מלך שילחם את מלחמותיהם ככל הגויים.

תניא רבי יוסי תניא אידך, רבי יהודה אומר שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: שלושת המצות הללו תלויות זו בזו ויש לעשותם אחת אחרי השניה. קודם להעמיד מלך, אחר כך להכרית את זרע עמלק, ואחר כך לבנות את בית המקדש. הברייתא מבארת את המקור לסדר הזה.

"והיה המקום אשר יבחר ה' וגו': הפסוק מדבר על בית המקדש.

וכתיב **"ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וגו':** המשך הפסוק **"וארון האלוקים יושב בתוך היריעה"** כי עדיין לא נבנה בית המקדש. מהפסוקים מוכח שרק כשאר דוד סיים עם המלחמות הוא רצה לבנות את בית המקדש.

*

שנאמר "כי הוא רודה בכל עבר הנהר מתפסח ועד עזה": שלמה מלך על כל העולם מ'תפסח' עד 'עזה'.

וחד אמר תפסח ועזה בהדי הדדי הוו יתבו: שני המקומות הללו היו זה לצד זה.

רב ושמואל חד אמר מקלו וחד אמר גונדו: רב ושמואל נחלקו בפירוש הפסוק **"וזה היה חלקי מכל עמלי"** כלומר זה מה שנשאר לי לבסוף. האם זה מקלו או הבגד שלו (= גונדו).

הדר או לא הדר? האם לבסוף שלמה חזר למלכותו או לא?

מאן דאמר לא הדר מלך והדיוט וכו': למ"ד שלבסוף הוא לא חזר למלכותו אם כן לשלמה היו שתי תקופות 'מלך והדיוט'. ולמ"ד שהוא כן חזר למלכותו היו לו שלוש תקופות 'מלך והדיוט ומלך'.